

ASO
THAILAND

**แนวปฏิบัติการป้องกันและจัดการด้านเอดส์
ในสถานประกอบกิจการ**

ที่ กสร. 1/2548

ISBN 974-9652-76-2

กองสวัสดิการแรงงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กระทรวงแรงงาน

แนวปฏิบัติ

การป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

๑. บทนำ

เรื่องเอดส์กระทบต่อการดำเนินกิจการของภาคธุรกิจ และเป็นความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจในยุคการแข่งขันเสรีทางการค้าโลก เพราะส่งผลกระทบต่อแรงงานและผลประกอบการของสถานประกอบการ อาทิเช่น การเสียโอกาสจ้างแรงงานที่มีความรู้และประสบการณ์ การสูญเสียแรงงานที่มีฝีมือ มีความชำนาญ อันเนื่องมาจากนายจ้าง ลูกจ้างมีความเข้าใจเรื่องเอดส์ไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ไม่ยอมรับการทำงานร่วมกันกับลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี ประเด็นเรื่องเอดส์จึงจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการเช่นเดียวกับประเด็นธุรกิจอื่นๆ เพื่อสร้างหลักประกันให้สถานประกอบการมีกลไกการป้องกันและการจัดการที่จะลดผลกระทบเรื่องเอดส์อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสากลบนพื้นฐานกรอบการทำงานที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีในการทำงาน

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยความร่วมมือขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) องค์การนายจ้าง องค์การลูกจ้าง องค์การพัฒนาเอกชน (NGO) เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษาต่างๆ จึงได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติการป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑.๑ เพื่อให้สถานประกอบการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการด้วยความสมัครใจ รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ลูกจ้าง และองค์กรต่างๆ ที่ดำเนินงานด้านเอดส์ โดยนำสาระแห่งแนวปฏิบัตินี้ไปกำหนดเป็นนโยบาย และมีการจัดการให้เป็นไปตามนโยบายอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๑.๒ เพื่อส่งเสริมให้มีการเจรจาหารือ และสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ได้รับผลกระทบ ผู้นำชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

๑.๓ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาให้การรับรองมาตรฐานการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ (AIDS-response Standard Organization : ASO) แก่สถานประกอบการที่ประสงค์ขอการรับรองตามมาตรฐานนี้

แนวปฏิบัติการป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการนี้ จัดทำขึ้นตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทบัญญัติของกฎหมายแรงงาน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น ตลอดจนแนวปฏิบัติเรื่องโรคเอดส์ในโลกแห่งการทำงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ปฏิญญาว่าด้วยความตกลงร่วมกันเรื่องโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (United Nation General Assembly Special Session, June 2001: UNGASS) และนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการตรวจเอดส์ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์

๒. ขอบเขตและการนำไปใช้

แนวปฏิบัตินี้สามารถนำไปใช้ได้กับนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้สมัครงานในภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสถานประกอบกิจการทุกประเภทและทุกขนาด ทั้งในระบบและนอกระบบ ที่จะนำแนวปฏิบัตินี้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการของตนโดยสมัครใจ

๓. การติดตามและประเมินผลแนวปฏิบัติแห่งชาติ

แนวปฏิบัตินี้จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนานโยบายการป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในโลกแห่งการทำงาน ซึ่งเป็นคณะกรรมการพหุภาคี และประกาศใช้โดยกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนานโยบายการป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในโลกแห่งการทำงาน จะทบทวน และปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัตินี้เป็นประจำทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์เอดส์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงจะมีการพัฒนากลไกการติดตามผลการปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้ โดยการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้ด้วย

๔. บทนิยาม

“ผู้ติดเชื้อเอชไอวี” หมายความว่า ผู้ที่ได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวีเข้าสู่ร่างกาย แต่ร่างกายยังแข็งแรง สามารถทำงานได้ตามปกติ

“ผู้ป่วยเอดส์” หมายความว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม และมีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคฉวยโอกาส ซึ่งภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อมและความเจ็บป่วยเหล่านี้สามารถดูแลรักษาให้ดีขึ้นได้

“ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์” หมายความว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ และได้รับผลกระทบทางด้านสังคม จิตใจ และเศรษฐกิจจากเอดส์

“เจ้าหน้าที่ภาครัฐ” หมายความว่า บุคคลหรือคณะบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่ กระทรวงแรงงาน ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจตามกฎหมาย

๕. การพัฒนานโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

นายจ้างและลูกจ้างควรตระหนักว่า ปัญหาเอดส์เป็นความรับผิดชอบและกระทบ ต่อผลประโยชน์ของหน่วยงานและสถานประกอบการ หากไม่มีมาตรการป้องกันหรือจัดการ ด้านเอดส์ที่เหมาะสมแล้ว อาจเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคล และผลผลิตขององค์กรได้ ดังนั้น นายจ้างและลูกจ้างต้องร่วมกันพัฒนานโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการของตนเอง เพื่อให้ สามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และลดความกลัวหรือความวิตกกังวลของลูกจ้างในการทำงาน ร่วมกับลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี รวมถึงสามารถลดการรังเกียจและการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ต่อลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ด้วย ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายด้านเอดส์ ในสถานประกอบการต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

๕.๑ สิทธิมนุษยชน

นายจ้างควรมีนโยบายด้านบุคคลหรือการปฏิบัติใดที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกัน และจัดการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบในทุกรูปแบบดังนี้

๕.๑.๑ การจ้างงานต้องไม่มีการตรวจเอดส์ หรือร้องขอหนังสือรับรองการคิด หรือไม่ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อคัดกรองผู้สมัครงานและลูกจ้าง หรือเพื่อเป็นเงื่อนไขในการจ้างงาน หรือ การส่งเสริม และให้สิทธิประโยชน์แก่ลูกจ้าง แนวปฏิบัติในการจ้างงานจะต้องอยู่บนหลักการ พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และระบาดวิทยาที่ว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะไม่แพร่กระจายเชื้อเอชไอวี โดยการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ นายจ้างไม่ควรใช้สถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี เป็นหลักเกณฑ์ที่ตัดสิน ว่าผู้สมัครงานหรือลูกจ้างขาดคุณสมบัติในการจ้างงาน

๕.๑.๒ ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีย่อมได้รับสิทธิในการจ้างงานตราบเท่าที่จะ สามารถทำงานได้ และมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานตามปกติ หากต้องเปลี่ยนงานที่เหมาะสม ให้แก่ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี นายจ้างควรหารือกับลูกจ้างนั้นก่อนเปลี่ยนงาน

๕.๑.๓ นายจ้างต้องเคารพสิทธิส่วนบุคคลและมีระบบการเก็บรักษาความลับ นายจ้างต้องไม่ร้องขอให้ผู้สมัครงานหรือลูกจ้างเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเอชไอวี ต่อนายจ้าง หรือบุคคลอื่นในที่ทำงาน นายจ้างจะเปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีของลูกจ้างมิได้

เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกจ้างนั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ลูกจ้างประสงค์จะเปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวีของตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา การดูแลรักษา และการรับสิทธิประโยชน์ของลูกจ้างนั้นจะถูกเก็บเป็นความลับเช่นเดียวกับข้อมูลทางการแพทย์อย่างเคร่งครัด

๕.๒ การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

นายจ้างควรหารือกับลูกจ้างหรือผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง เพื่อจัดการศึกษาหรือจัดให้ความรู้เรื่องเอดส์แบบมีส่วนร่วม เพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีแก่ลูกจ้างทุกคนทุกระดับในช่วงเวลาทำงาน โดยบรรจุไว้ในแผนงานพัฒนาบุคคลและแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีเป้าหมายเน้นให้ลูกจ้างเห็นว่าเอดส์เป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถประเมินโอกาสเสี่ยงต่อเอดส์ในชีวิตของตนเองได้ และสามารถเลือกแนวทางการลดโอกาสเสี่ยงต่อเอดส์ของตนเองได้ รวมถึงลดความกลัว รังเกียจลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี มีความมั่นใจในการทำงานและอยู่ร่วมกับลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีได้ นอกจากนี้ นายจ้างควรจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยปราศจากความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพของลูกจ้าง

๕.๓ การช่วยเหลือดูแลลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว รวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว รวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ควรได้รับการช่วยเหลือดูแลจากนายจ้าง ตลอดจนได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่างๆ เช่นเดียวกับโรคและความเจ็บป่วยอื่นๆ นายจ้างควรช่วยเหลือสนับสนุนให้ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีได้รับยาต้านไวรัสเอดส์เมื่อเข้าสู่ระยะป่วย นายจ้างควรให้ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีมีสิทธิในการลางานได้ตามสมควร เพื่อรับคำปรึกษาหรือรับการบำบัดรักษาทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีควรได้รับการดูแลรักษาที่จำเป็นจากระบบสวัสดิการสังคมที่มีอยู่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และนายจ้างควรสนับสนุนให้มีบริการให้คำปรึกษา แนะนำ บริการตรวจเอดส์โดยสมัครใจ และเป็นความลับ รวมถึงการให้บริการส่งต่อทางการแพทย์ในการบำบัดรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหรือหากสถานประกอบการมีหน่วยบริการสุขภาพที่มีความชำนาญ และสามารถให้คำปรึกษาอย่างเป็นความลับได้แล้ว นายจ้างควรจัดบริการดังกล่าวให้แก่ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีด้วย

๖. สาระสำคัญของนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

สถานประกอบการต่างๆ มักจะประสบปัญหาเอดส์ ๓ ประการคือ ลูกจ้างมีพฤติกรรมเสี่ยง ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีถูกรังเกียจ และลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีไม่ได้รับความช่วยเหลือ

ดูแลอย่างเหมาะสม ดังนั้น นโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๖.๑ สนับสนุนให้ลูกจ้างมีความรู้ความเข้าใจและได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเอดส์ ที่ถูกต้อง โดยสถานประกอบการควรจัดการอบรมเรื่องเอดส์ให้แก่ลูกจ้างทุกคนทุกระดับ และ จัดกิจกรรมเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการกิจกรรมการให้ความรู้ในแผนงานพัฒนาบุคลากร แผนงาน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งแผนงานด้านการส่งเสริม สุขภาพอื่นๆ เช่น ยาเสพติด แอลกอฮอล์ ความเครียด อนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงนำไปสู่การติดเชื้อเอชไอวี ทั้งนี้ การจัดกระบวนการให้การศึกษาเรื่องเอดส์ต้องคำนึงถึง ความแตกต่างในเรื่องเพศ ทัศนคติ และปัจจัยเสี่ยงต่อเอดส์ และควรใช้หลักสูตรที่ออกแบบเฉพาะ สำหรับแต่ละกลุ่ม รวมถึงการณรงค์หรือจัดบริการให้ลูกจ้างมีโอกาสเข้าถึงหรือสามารถจัดหา ถุงยางอนามัยได้ง่ายและสะดวกเมื่อจำเป็นต้องใช้

๖.๒ ปฏิบัติต่อลูกจ้างและผู้สมัครงานอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่บังคับให้ลูกจ้าง และผู้สมัครงานต้องตรวจเอดส์ แต่จะส่งเสริมให้มีการตรวจเอดส์ตามความสมัครใจ โดยไม่ต้อง รายงานผลให้สถานประกอบการหรือนายจ้างทราบ รวมถึงจะส่งเสริมให้มีการให้คำปรึกษา ก่อน และหลังการตรวจเอดส์ด้วย

๖.๓ ส่งเสริมสิทธิในการรักษาความลับส่วนบุคคล ลูกจ้างที่รู้ว่าติดเชื้อเอชไอวี ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้สถานประกอบการหรือนายจ้างทราบ รายงานด้านสุขภาพและรายงาน การรักษาพยาบาลของลูกจ้างเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ที่สถานประกอบการต้องมีระบบเก็บรักษา ไว้เป็นความลับด้วยความระมัดระวัง การเปิดเผยข้อมูลความลับดังกล่าวจะกระทำได้อีกต่อเมื่อ ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกจ้างแล้วเท่านั้น

๖.๔ สนับสนุนให้ลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเอดส์หรือโรคเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน เป็นต้น สามารถทำงานได้ตามปกติ หากหลักฐานทางการแพทย์บ่งชี้ว่า สภาพการทำงานนั้นไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเอดส์หรือ โรคเรื้อรังและผู้อื่น ทั้งนี้ ลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเอดส์หรือโรคเรื้อรังต้องได้รับการสนับสนุน ให้ทำงานต่อไปจนกว่าจะไม่สามารถทำงานต่อไปได้ หรือเมื่อแพทย์แนะนำให้หยุดพัก โดยมีหลักฐาน ทางทางการแพทย์ประกอบ และหากนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเอดส์หรือโรคเรื้อรังแล้ว ลูกจ้างดังกล่าวจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

๖.๕ ให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคในการพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ และ สวัสดิการต่างๆ ตลอดจนโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานแก่ลูกจ้างทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แม้ว่าลูกจ้างผู้นั้นจะมีความบกพร่องทางร่างกายหรือมีปัญหาทางด้านสุขภาพ

๖.๖ พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเอดส์จนไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ทั้งนี้ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของลูกจ้างและครอบครัวให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ อย่างไม่ยากลำบาก

๗. การมอบหมายลูกจ้างในสถานประกอบการให้ปฏิบัติงานเรื่องเอดส์

นายจ้างควรมอบหมายลูกจ้างให้ปฏิบัติงานเรื่องเอดส์ในสถานประกอบการ โดยนายจ้างต้องแจ้งรายชื่อลูกจ้างซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเรื่องเอดส์ให้ลูกจ้างทุกคนทราบ และลูกจ้างซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเรื่องเอดส์ควรได้รับการฝึกอบรมเรื่องเอดส์อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ลูกจ้างซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเรื่องเอดส์ควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

๗.๑ ประสานงานกับคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการ หรือคณะกรรมการทวิภาคีในสถานประกอบการอื่นๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแรงงาน เช่น คณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ คณะกรรมการลูกจ้าง เป็นต้น เพื่อติดตามและกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

๗.๒ จัดการศึกษา ฝึกอบรม รณรงค์ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องเอดส์ในสถานประกอบการ

๗.๓ ให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น และประสานส่งต่อเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

๗.๔ สํารวจ และบันทึกสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี

๗.๕ เก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับของลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี

๗.๖ ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ให้สถานประกอบการหรือนายจ้างทราบเป็นระยะ

๘. บทบาทของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการ

นายจ้างควรสนับสนุนให้คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการมีบทบาทในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ และส่งเสริมให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการควรได้รับการฝึก

อบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านเอดส์ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนานโยบาย การดำเนินงาน และทบทวนนโยบายและแผนงานด้านเอดส์ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อเอชไอวี เพื่อลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด การรับเรื่องราวร้องทุกข์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือ เป็นต้น ทั้งนี้ หากสถานประกอบการใดไม่มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการแล้ว นายจ้างควรสนับสนุนให้คณะกรรมการทวิภาคีในสถานประกอบการอื่นๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแรงงาน เช่น คณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ คณะกรรมการลูกจ้าง เป็นต้น มีบทบาทในการดำเนินงานแทน

๕. ความเสมอภาคระหว่างลูกจ้างหญิงและชาย

เนื่องจากผู้หญิงเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเอดส์มากกว่าผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลด้านสรีระร่างกาย วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ หากสังคมใดมีการเลือกปฏิบัติระหว่างหญิงและชาย ที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะด้อยกว่าเท่าใด ก็จะทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบจากโรคเอดส์มากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น การส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างบทบาทของลูกจ้างหญิงและชาย การสร้างพลังอำนาจและให้ความสำคัญของบทบาทผู้หญิงและสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ในสถานที่ทำงาน จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

๑๐. บทบาทและความรับผิดชอบของนายจ้าง และองค์กรนายจ้าง

นายจ้างและองค์กรนายจ้างควรมีบทบาทและความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑๐.๑ ควรยึดหลักการตามแนวปฏิบัตินี้ และนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการตรวจเอดส์ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ เอดส์ รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสนับสนุนหลักการว่าด้วยการไม่แบ่งแยกก็คคือกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และการรักษาความลับส่วนบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและการจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

๑๐.๒ ควรหารือกับลูกจ้างและองค์กรลูกจ้าง เพื่อพัฒนาและจัดทำนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการที่เหมาะสม

๑๐.๓ นโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการควรสอดคล้องกับนโยบายอื่นของสถานประกอบการ เนื่องจากสถานประกอบการนั้น อาจมีแนวทางปฏิบัติด้านสุขภาพอนามัยสำหรับลูกจ้างที่เป็นโรคเรื้อรังอื่นๆ อยู่แล้ว ดังนั้น นโยบายหรือแนวทางปฏิบัติเรื่องเอดส์จึงไม่ควรขัดแย้งกับแนวปฏิบัติเดิม เพราะอาจทำให้ลูกจ้างไม่เข้าใจ และอาจไม่ยอมรับในนโยบายดังกล่าวได้

๑๐.๔ การกำหนดนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการควรมีผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง และผู้แทนสหภาพแรงงานหรือผู้แทนองค์กรลูกจ้างอื่น ๆ เข้าร่วมกำหนดนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ เพื่อให้นโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย และเกิดการตอบสนองนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการอย่างเต็มที่

๑๐.๕ ควรศึกษานโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการของสถานประกอบการอื่นเป็นตัวอย่าง แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานประกอบการของตน

๑๐.๖ ควรกำหนดแผนงานกิจกรรมตามนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ พร้อมทั้งจัดกิจกรรม และให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อให้นโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการที่กำหนดขึ้นได้รับการปฏิบัติจริง

๑๐.๗ ควรกำหนดนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะทำให้ลูกจ้างทุกระดับเชื่อมั่นและวางใจว่านโยบายดังกล่าวจะไม่ถูกปรับเปลี่ยนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง ทั้งนี้ นโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการนั้น สามารถกำหนดขึ้นเป็นนโยบายเฉพาะหรืออาจผนวกรวมกับนโยบายอื่นๆ ก็ได้

๑๐.๘ ควรประกาศนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการให้ทราบโดยทั่วกัน และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการให้แก่ผู้บริหารและลูกจ้างทุกระดับ เพื่อให้สามารถนำนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการนั้นไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐.๙ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีภาคีความร่วมมือ หรือมีเครือข่ายของคณาจารย์ เพื่อระดมความร่วมมือ ในการป้องกันและการจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

๑๐.๑๐ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นภาคีความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและการจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

๑๑. บทบาทและความรับผิดชอบของลูกจ้าง

ลูกจ้างควรมีบทบาทและความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑๑.๑ ลูกจ้างทุกคนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายด้านเอคส์ของสถานประกอบการ

๑๑.๒ ลูกจ้างไม่ควรเลือกปฏิบัติหรือตั้งข้อรังเกียจเพื่อนร่วมงานที่ติดเชื้อเอชไอวีหรือคัดค้านจนทำให้ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีไม่สามารถทำงานต่อไปได้

๑๑.๓ ลูกจ้างทุกคนต้องปฏิบัติตามมาตรการและขั้นตอนการป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายจากการทำงาน โดยสวมใส่อุปกรณ์ที่นายจ้างจัดไว้ให้ และปฏิบัติตามขั้นตอนการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุในการทำงานขึ้น

๑๑.๔ ศึกษาและทำความเข้าใจในนโยบายและกิจกรรมด้านเอคส์ของสถานประกอบการและเข้าร่วมในการจัดทำนโยบายด้านเอคส์ในสถานประกอบการตามความเหมาะสม

๑๑.๕ ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีต้องดูแลสุขภาพของตนเอง โดยปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ

๑๑.๖ ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีต้องมีพฤติกรรมที่ป้องกันตนเองจากการรับเชื้อเอชไอวีเพิ่มจากผู้อื่น และไม่แพร่เชื้อเอชไอวีให้กับครอบครัวและผู้อื่น

๑๒. บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรลูกจ้าง

องค์กรลูกจ้างควรริเริ่มและให้ความร่วมมือในการบรรจุเรื่องเอคส์ไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและแผนงานองค์กร องค์กรลูกจ้างสามารถผสมผสานประเด็นเรื่องเอคส์เข้าไปในบทบาทประจำขององค์กรได้ ดังต่อไปนี้

๑๒.๑ มีบทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้าง เช่น ติดตามและรายงานให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐได้ทราบเมื่อพบว่าสถานประกอบการละเมิดสิทธิของลูกจ้าง ให้การช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิลูกจ้างซึ่งถูกเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรมเนื่องจากติดเชื้อเอชไอวี จัดให้มีบริการรับเรื่องร้องทุกข์ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือจัดกิจกรรมช่วยเหลือลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีและครอบครัว เป็นต้น

๑๒.๒ มีบทบาทด้านการให้การศึกษา เช่น จัดการฝึกอบรมและพัฒนาผู้นำแรงงาน เพื่อให้มีความสามารถในการเผยแพร่ความรู้เรื่องเอคส์อย่างถูกต้องให้แก่ลูกจ้าง หรือเป็น

วิทยาการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ จัดกิจกรรมให้การศึกษาเรื่องเอดส์ทุกรูปแบบและต่อเนื่อง แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นสมาชิก

๑๒.๓ มีบทบาทในการเจรจาต่อรองโดยเจรจาเพื่อร่วมมือกับนายจ้างในการพัฒนาแผนงานด้านเอดส์ในสถานประกอบการ เจรจากับนายจ้างเพื่อให้บรรจุเรื่องเอดส์ไว้ในข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ร่วมมือกับนายจ้างในการจัดทำนโยบายด้านเอดส์ในสถานประกอบการ ร่วมมือกับนายจ้างในการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านเอดส์แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นสมาชิก และร่วมมือกับนายจ้างในการทบทวนนโยบายและแผนงานด้านเอดส์

๑๒.๔ มีบทบาทในการเป็นตัวแทนของลูกจ้าง โดยการเสนอตัวเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้านเอดส์ในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับสถานประกอบการ

๑๒.๕ มีบทบาทในการผลักดันนโยบายและกฎหมายโดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างด้านเอดส์ที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัตินี้

๑๒.๖ ควรร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานในระดับภูมิภาคและนานาชาติ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเอดส์ในโลกแห่งการทำงานและคุ้มครองสิทธิของลูกจ้าง

๑๓. บทบาทและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรมีบทบาทและความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑๓.๑ ดำเนินการทบทวน ปรับปรุง พัฒนากฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัตินี้

๑๓.๒ พัฒนาองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจเรื่องเอดส์ และเสริมทักษะการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการให้กับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสถานประกอบการทุกประเภท ทุกขนาด และให้ถือว่าการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเอดส์อย่างถูกต้องและคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี ไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในสถานประกอบการ เป็นภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๑๓.๓ ประสานและสนับสนุนองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ ในการดำเนินงานป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑

กฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอดส์

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอดส์ ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในชื่อเสียง รวมทั้งแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังนี้

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับ คุมขัง การตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีการใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

มาตรา ๘๖ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ กู้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้ง ค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

มาตรา ๒๐๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่น่าจะปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๒) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๓) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(๔) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอดส์ ในเรื่องการเปิดเผยความลับและการหมิ่นประมาทดังนี้

มาตรา ๓๒๒ ผู้ใดเปิดเผยหรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมายโทรเลขหรือเอกสารเช่นว่านั้นออก

เปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒๑ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับผู้อื่น โดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เกษัตริกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความหรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๓๒๖ ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นต้องเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒๗ ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้นน่าเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรธิดาของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒๖ นั้น

๓. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอดส์ ในเรื่องละเมิดต่อชื่อเสียงดังนี้

มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชำระค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

๔. ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖

ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ดังนี้

ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยโดยสุภาพและปราศจากการบังคับขู่เข็ญ

ข้อ ๘ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยซึ่งตนทราบ เนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้ป่วยหรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือหน้าที่

ข้อ ๑๐ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่ปฏิเสธการช่วยเหลือผู้อยู่ในระยะอันตรายจากการเจ็บป่วยเมื่อได้รับคำขอร้องและตนอยู่ในฐานะที่จะช่วยได้

๕. นโยบายแห่งชาติว่าด้วยการตรวจเอดส์

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ได้กำหนดนโยบายเรื่องการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวีไว้ดังนี้

๑. การตรวจต้องกระทำโดยความสมัครใจของผู้ถูกตรวจ
๒. ก่อนและหลังการตรวจต้องให้ข้อมูลและคำปรึกษา เพื่อเตรียมพร้อมทางอารมณ์และจิตใจ
๓. ผลการตรวจ ต้องเป็นความลับระหว่างผู้ถูกตรวจและแพทย์
๔. การเปิดเผยผลการตรวจแก่ผู้ใด ต้องเป็นความยินยอมของผู้ถูกตรวจ

๖. คำประกาศสิทธิผู้ป่วย

เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพกับผู้ป่วย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดี และเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ จึงได้ร่วมกันออกประกาศรับรองสิทธิของผู้ป่วยไว้ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
๒. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างด้าน ฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม ลัทธิการเมือง เพศ อายุ และลักษณะของความเจ็บป่วย
๓. ผู้ป่วยที่ขอรับบริการด้านสุขภาพมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอ และเข้าใจชัดเจนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจ ในการยินยอม หรือไม่ยินยอม ให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือ รีบด่วน หรือจำเป็น

๔. ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ทั้งนี้ตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงว่าผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่

๕. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบ ชื่อ สกุล และประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่เป็นผู้ให้บริการแก่ตน

๖. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่น ที่มีได้เป็นผู้ให้บริการแก่ตน และมีสิทธิขอเปลี่ยนผู้ให้บริการแก่ตน และสถานที่บริการได้

๗. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง จากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

๘. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน ในการตัดสินใจเข้าร่วม หรือถอนตัวจากการเป็นผู้ถูกทดลอง ในการทำวิจัย ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ

๙. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตน ที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น

๑๐. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุ ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกาย หรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิของตัวเองได้

ภาคผนวก ๒

มาตรฐานการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ (ASO)

มาตรฐานการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการหรือที่เรียกว่ามาตรฐาน ASO นั้น ย่อมาจาก AIDS-response Standard Organization ซึ่งประเมินมาตรฐานโดยสมาคมแนวร่วมภาคธุรกิจไทยด้านภัยเอดส์ (TBCA) และลงนามรับรองมาตรฐานร่วมกันระหว่าง อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน และอธิบดีกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

มาตรฐาน ASO นี้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้สถานประกอบกิจการมีการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ของเอดส์ในสถานที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานดังกล่าวส่งเสริมนโยบายด้านเอดส์ของสถานที่ทำงานต่างๆ ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้มีนโยบายไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี
๒. ส่งเสริมให้มีการประกาศนโยบายเรื่องเอดส์ในสถานประกอบกิจการ
๓. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเอดส์ของลูกจ้าง
๔. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเอดส์ของลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี
๕. ส่งเสริมให้มีการให้ความรู้เรื่องเอดส์ในสถานประกอบการ
๖. ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคมในการป้องกันและแก้ปัญหาเอดส์

การประเมินเพื่อออกใบรับรองมาตรฐานให้สถานประกอบกิจการต่างๆ แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

การประเมินขั้นที่ ๑ เป็นการประเมินนโยบายหลักของสถานประกอบกิจการ ๔ ประการ โดยที่สถานประกอบกิจการจะต้องมีนโยบายครบทุกประการจึงจะผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต้นของ ASO นโยบายดังกล่าวประกอบด้วย

๑. นโยบายไม่บังคับให้ผู้สมัครงานตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวี
๒. นโยบายไม่บังคับให้ลูกจ้างตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวี
๓. นโยบายไม่เลิกจ้างเพราะเหตุที่ติดเชื้อเอชไอวี และ
๔. นโยบายให้การศึกษาเรื่องเอดส์แก่ลูกจ้าง

การประเมินขั้นที่ ๒ เป็นการประเมินการบริหารจัดการเรื่องเอดส์ของสถานประกอบกิจการ โดยมีการให้คะแนนในขั้นตอนนี้จำนวน ๑๐๐ คะแนน หากสถานประกอบกิจการแห่งใดที่มีนโยบายครบ ๔ ประการ และได้คะแนนในการบริหารจัดการเรื่องเอดส์ตั้งแต่ ๖๐ คะแนนขึ้นไป

สถานประกอบกิจการนั้นจะได้ไปรับรองมาตรฐานระดับทอง (ASO Gold) หากสถานประกอบกิจการแห่งใดได้คะแนนน้อยกว่า ๖๐ คะแนน สถานประกอบกิจการนั้นจะได้ไปรับรองมาตรฐานระดับเงิน (ASO Silver) ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินในขั้นที่ ๒ นี้ ประกอบด้วย

๑. มีการจัดการอบรมลูกจ้างและผู้บริหารในเรื่องเอคส์ (๒๕ คะแนน)
๒. มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องเอคส์ เช่น ส่งเสริมการใช้ถุงยางทำบอर्डเอคส์ สอดแทรกเอคส์ในที่ประชุม เผยแพร่เอกสารความรู้เรื่องเอคส์ เป็นต้น (๒๐ คะแนน)
๓. มีมาตรการในการเก็บรักษาความลับของลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวี (๒๐ คะแนน)
๔. มีการช่วยเหลือลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีอย่างเหมาะสม เช่น ไม่ลดสวัสดิการ ไม่ลดสิทธิ ให้ทำงานร่วมกันไม่แบ่งแยก ให้พักรักษาตัวเมื่อป่วย เป็นต้น (๒๐ คะแนน)
๕. มีการประกาศนโยบายเรื่องเอคส์ให้ลูกจ้างทราบ (๑๐ คะแนน)
๖. มีการช่วยเหลือสังคมในเรื่องเอคส์ เช่น ทำโครงการเอคส์ ทำกิจกรรมเอคส์ เผยแพร่ความรู้เรื่องเอคส์สู่ประชาชน บริจาคช่วยผู้ป่วย ช่วยเหลือครอบครัวผู้ป่วย เป็นต้น (๕ คะแนน)

นโยบายด้านเอคส์ที่เหมาะสมของสถานประกอบกิจการ ซึ่งนายจ้างและลูกจ้างร่วมกันกำหนดขึ้น ตามหลักการของแนวปฏิบัติด้านเอคส์ในโลกแห่งการทำงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และตามเกณฑ์มาตรฐาน ASO จะช่วยทำให้ลูกจ้างซึ่งติดเชื้อเอชไอวีไม่รู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากพนักงานคนอื่น ๆ และจะช่วยเป็นกำลังใจให้พนักงานที่ติดเชื้อทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงานเพื่อตอบแทนองค์กรอย่างเต็มความสามารถ ขณะเดียวกันพนักงานอื่น ๆ ก็จะหมดความกังวลที่จะต้องทำงานร่วมกับพนักงานที่ติดเชื้อเอชไอวีอีกต่อไป

ภาคผนวก ๓

การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากอุบัติเหตุในการทำงาน

การทำงานโดยปกติของลูกจ้างจะไม่มีความเสี่ยงใด ๆ ต่อการรับเชื้อเอชไอวี เพราะ เชื้อนี้จะไม่ติดต่อทางเหงื่อ น้ำตา น้ำมูก น้ำลาย เสมหะ อุจจาระ และอาเจียน แต่ลูกจ้างที่ต้องสัมผัส เลือด น้ำอสุจิ และน้ำในช่องคลอด อาจมีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อนี้

หลักการป้องกันแบบครอบจักรวาล (Universal Precaution)

ในการช่วยชีวิตและการปฐมพยาบาลลูกจ้างที่ประสบอุบัติเหตุมีเลือดออก หรือ หมดสตินั้น อาจจะนำหลักการของ Universal Precaution ที่ใช้กันในโรงพยาบาลต่าง ๆ มา ประยุกต์ใช้ คือระมัดระวังป้องกันตนเองตลอดเวลากับผู้ป่วยทุกคน โดยไม่ต้องมีการตรวจเลือด ผู้ป่วยว่าติดเชื้อหรือไม่ เพื่อให้สามารถป้องกันการติดเชื้อจากผู้ป่วยมาสู่ตนเองและตนเองไปสู่ ผู้ป่วยด้วย ข้อเสนอแนะทั่วไปที่สามารถใช้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับการป้องกันแบบ Universal Precaution มีดังต่อไปนี้

1. ฝีกนิสัยการล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่ทุกครั้งทั้งก่อนและหลังสัมผัสผู้ป่วย โดย ไม่จำเป็นว่าผู้ป่วยนั้นจะติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่
2. พยายามหลีกเลี่ยงการเกิดบาดแผลขณะทำงาน โดยเฉพาะควรระมัดระวังการถูก เข็มฉีดยาที่ใช้กับผู้ป่วยตำมือ ด้วยการไม่พยายามสวมเข็มกลับคืนในปลอกเข็ม หรือพยายามหักงอ เข็มเมื่อใช้แล้ว และระมัดระวังการใช้ของมีคมทั้งหลาย
3. เข็มฉีดยาที่ใช้แล้วควรทิ้งในภาชนะที่เหมาะสม เช่นกระป๋องโลหะปากแคบที่มีฝาปิด เพื่อป้องกันมิให้พนักงานทำความสะอาดหรือคนเก็บขยะถูกเข็มฉีดยาที่มำโดยบังเอิญ
4. สวมถุงมือและผ้ากันเปื้อนในกรณีที่จะต้องสัมผัสกับเลือดหรือน้ำเหลืองของ ผู้ป่วย และสวมแว่นตาป้องกัน ในกรณีที่มีการกระเด็นของเลือด หรือน้ำเหลืองเข้าตา
5. ทำความสะอาดพื้นและบริเวณที่เปื้อนเลือดด้วยน้ำยาซักผ้าขาว หรือ แอลกอฮอล์สำหรับล้างแผล (แอลกอฮอล์ ๗๐%)
6. เครื่องมือเครื่องใช้ที่ต้องสัมผัสกับเลือด หากจำเป็นต้องนำกลับมาใช้อีกให้ใช้ น้ำยาซักผ้าขาว หรือแอลกอฮอล์ หรือน้ำร้อน แล้วตามด้วยผงซักฟอก

การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและการป้องกันการติดเชื้อในขณะที่ให้การช่วยเหลือ
เมื่อพนักงานคนใดเกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเลือดออก ผู้ให้การช่วยเหลือจะต้องคำนึงถึงหลักการป้องกันแบบครอบจักรวาลเป็นอันดับแรกเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการรับเชื้อที่สามารถติดต่อกันทางเลือด เช่น ไวรัสตับอักเสบบี และเชื้อเอชไอวี เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเราไม่สามารถทราบได้ว่าพนักงานที่ได้รับอุบัติเหตุนั้นมีเชื้อมีเชื้อดังกล่าวหรือไม่ การปฏิบัติการช่วยเหลือที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการรับเชื้อเหล่านี้ได้แก่ การช่วยหายใจด้วยการเป่าปาก การปฐมพยาบาลพนักงานที่มีเลือดออก การทำความสะอาดพื้นและบริเวณที่เป็นเลือด ตลอดจนการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้กังวลว่าจะติดเชื้อเอชไอวี

นายจ้างควรระบุลักษณะอาชีพหรือกิจกรรมของงานที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสเลือด สารคัดหลั่งของร่างกาย และให้การศึกษาคู่มือ ฝึกอบรม สร้างความตระหนักในการใช้หลักการป้องกันแบบครอบจักรวาล (Universal Precaution) รวมทั้งจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ป้องกันเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ขั้นตอนการดำเนินการปฐมพยาบาลการช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินจากอุบัติเหตุจากการทำงาน ขั้นตอนการรายงานอุบัติเหตุจากการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อเอชไอวี

การช่วยหายใจด้วยการเป่าปาก

พนักงานที่หมดสติและหยุดหายใจ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น อาการของโรคหัวใจ ถูกไฟดูด หรือศีรษะกระทบกระเทือนอย่างแรง เป็นต้น อาจจะต้องช่วยหายใจด้วยการเป่าปากโดยทันทีซึ่งจะสามารถช่วยชีวิตไว้ได้ การติดเชื้อเอชไอวีจากการเป่าปากยังไม่เคยปรากฏในรายงานทางการแพทย์ใดๆ แต่การเป่าปากอาจจะมีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อมีเชื้อดังกล่าวหากผู้ป่วยมีเลือดออกในปาก ถ้าไม่แน่ใจควรใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือกระดาษทิชชูเช็ดปากผู้ป่วยแล้วจึงทำการเป่าปาก การใช้เครื่องช่วยหายใจนั้นควรใช้โดยผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วเท่านั้น เพราะการใช้ไม่ถูกวิธีก็อาจเกิดอันตรายกับผู้ป่วยเช่นกัน การไม่เป่าปากผู้ป่วยเพราะเหตุผลเพียงไม่มีเครื่องช่วยหายใจนั้น เป็นเหตุผลที่เกินความจำเป็น

การปฐมพยาบาลพนักงานที่มีเลือดออก

ผู้ช่วยเหลือต้องไม่ลังเลที่จะช่วยเหลือ เพราะหากเลือดออกมากอาจจะทำให้เสียชีวิตได้ เริ่มต้นด้วยการกดแผลเพื่อห้ามเลือดไว้ก่อนด้วยผ้าหนา ๆ หากผู้ป่วยยังรู้สึกตัวคืออยู่ อาจจะทำให้ผู้ป่วยกดปากแผลเองก็ได้ อย่างไรก็ตาม การสัมผัสเลือดโดยที่มือเราไม่มีบาดแผลใด ๆ ก็นับว่าปลอดภัยแล้ว แต่ผู้ช่วยเหลือต้องระมัดระวังไม่เปลือยมือหรือใช้มือของตัวเอง และต้องล้างมือฟอกสบู่

ทั้งก่อนและหลังให้การช่วยเหลือ การไม่ช่วยเหลือผู้ป่วยเพราะเหตุที่ไม่มีถุงมือ นั้น เป็นการกระทำที่ไม่สมเหตุสมผล

การทำความสะอาดพื้นและบริเวณที่เปื้อนเลือด

เริ่มต้นด้วยการใส่ถุงมือยางและผ้ายาวกันเปื้อน แล้วซับเลือดด้วยผ้าซีวีว หรือกระดาษทิชชู หรือขี้เลื่อย เสร็จแล้วกวาดใส่ลงในถุงพลาสติก นำไปเผาหรือฝัง จากนั้นใช้น้ำยาซักผ้าขาวผสมน้ำ ๑ ต่อ ๑๐ ส่วน ราดพื้นบริเวณที่เปื้อนเลือด (น้ำยาซักผ้าขาวนั้นมีส่วนผสมของคลอรีน และเมื่อผสมน้ำ ๑๐ ส่วนจะได้คลอรีน ๐.๕ % ซึ่งสามารถฆ่าเชื้อ เอช ไอ วี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) เสร็จแล้วใช้น้ำล้างพื้นให้สะอาด ผู้ทำความสะอาดต้องสังเกตและระมัดระวังเศษแก้ว เศษกระຈก หรือสิ่งของที่แตกในบริเวณนั้นเพราะอาจจะทำให้เราเป็นแผลและมีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อ

แนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้กังวลว่าจะติดเชื้อเอชไอวี

การถูกเข็มฉีดยาที่มีเลือดอยู่ข้างในแทงลึกถึงกล้ามเนื้อ หรือถูกเครื่องมือเปื้อนเลือดบาดลึก กรณีเหล่านี้มีโอกาสเสี่ยงมากที่จะรับเชื้อ เอช ไอ วี (Dramatic Exposure) ให้รีบแปลเอาเลือดออกให้มากที่สุด ชำระบาดแผลด้วยน้ำสบู่หลายๆ ครั้ง ใส่แอลกอฮอล์ ๗๐ % ที่บาดแผล ทายาใส่แผลสด แล้วพบแพทย์ แจ้งข้อมูลลักษณะอุบัติเหตุ เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการรับเชื้อ และขอคำปรึกษาถึงข้อดี ข้อเสียของการใช้ยาต้านไวรัส และตัดสินใจในการกินยาด้วยตนเอง โดยปกติทุกโรงพยาบาลจะจัดยาเหล่านี้ไว้ที่ห้องยาและห้องฉุกเฉินเตรียมพร้อมไว้แล้ว ยาต้านไวรัสที่นิยมใช้ป้องกันกรณีเกิดอุบัติเหตุเช่นนี้เช่น ยาซีโดวูดีน (Zidovudine (AZT) ยาลามิวูดีน (Lamivudine 3TC) และยาอินดินาเวียร์ (Indinavir IDV) โดยรับประทานร่วมกันทั้ง ๓ ตัว และควรรับประทานยามื้อแรก ภายใน ๔-๖ ชั่วโมง หลังเกิดอุบัติเหตุ แล้วรับประทานต่อไปจนครบ ๔ สัปดาห์ และควรตรวจเลือดหาความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด (CBC) ตรวจการทำงานของไตและตับ เพื่อเฝ้าระวังผลข้างเคียงของยาต้านไวรัสด้วย กรณีที่เกิดอาการข้างเคียงให้พบแพทย์และให้อยู่ในดุลพินิจของแพทย์ที่จะให้หยุดยาหรือเปลี่ยนยาหรือไม่ และไม่ควรหยุดยาด้วยตนเอง

ผู้ประสบเหตุควรตรวจเลือดเพื่อหา Anti-HIV ภายใน ๔๘ ชั่วโมง ถ้าผลเลือดเป็นบวก แสดงว่าผู้นั้นติดเชื้อเอชไอวี มาก่อนที่จะได้รับอุบัติเหตุแล้ว แต่หากผลการตรวจเลือดภายใน ๔๘ ชั่วโมงเป็นลบ และต่อมาภายหลังตรวจเลือดซ้ำ ที่ ๖ สัปดาห์ หรือ ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน แล้วให้ผลบวก แสดงว่าลูกจ้างผู้นั้นได้รับเชื้อเอชไอวี จากการปฏิบัติหน้าที่จริง นายจ้างจึงควรพิจารณาให้การช่วยเหลือและควรปรึกษารัฐที่รับประกันชีวิตและสุขภาพของพนักงานว่า กรณีนี้จะได้รับการชดเชยจากบริษัทประกันอย่างไร สำหรับในช่วงเวลาที่ยังไม่ทราบผลว่าจะติดเชื้อหรือไม่

ผู้ประสบเหตุต้องไม่บริจาคโลหิต และต้องใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ จนกว่าจะทราบผลการตรวจเลือดขั้นสุดท้าย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจใช้กับกรณีที่พนักงานถูกข่มขืนได้เช่นกัน กรณีอุบัติเหตุเล็กน้อย (Probable Exposure) ได้แก่ ถูกเข็มเป็อนเลือดแทงเข้าใต้ผิวหนังแต่ไม่มีเลือดออก หรือถูกสารคัดหลั่งสัมผัสผิวหนังที่มีบาดแผลหรือเยื่อเมือกที่ตาหรือปาก กรณีเหล่านี้มีโอกาสติดเชื้อน้อย ให้ล้างออกด้วยน้ำสะอาด หากเข้าปากให้บ้วนน้ำลายทิ้ง แล้วล้างปากด้วยน้ำหรือน้ำยาบ้วนปากนาน ๆ และต้องพบแพทย์เพื่อพิจารณาตัดสินใจเพื่อใช้ยาป้องกัน สำหรับกรณีอุบัติเหตุที่ไม่อันตราย (Doubtful Exposure) ได้แก่ เลือดหรือน้ำคัดหลั่งที่มีเชื้อเอชไอวีสัมผัสผิวหนังที่ไม่มีแผล หรืออุบัติเหตุที่ไม่เกี่ยวข้องกับสารที่มีเชื้อเอชไอวี กรณีเหล่านี้ไม่มีโอกาสติดเชื้อ จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ นอกจากการล้างทำความสะอาดเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

น.พ.ทวิ โชติพิทยสุนนท์, แนวปฏิบัติสำหรับผู้ได้รับอุบัติเหตุระหว่างปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับโรคเอดส์

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ได้รับอุบัติเหตุอันเกรงว่าจะได้รับเชื้อ HIV และ HBV ระหว่างปฏิบัติงาน

น.พ.สถาพร มานัสสถิตย์ และ น.พ.ปกรณ์ ศิริยง, การป้องกันการติดเชื้อจากการบริการทางการแพทย์ และการป้องกันการติดเชื้อในบุคลากรการสาธารณสุขจากการให้บริการ